

Regeringskansliet
m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige

Länstyrelsen har fått förslaget om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige på remiss. I arbetet med granskning av remissen har Länstyrelsen i Blekinge haft utbyte med landets övriga länsstyrelser genom det nationella nätverket och LEKS (Länstyrelsernas gemensamma energi- och klimatsamordning). Länstyrelsen i Blekinge stödjer och ställer sig bakom synpunkterna som sammanställts av LEKS arbetsgrupp (sida 4-6). Utöver detta vill Länstyrelsen i Blekinge framföra nedanstående synpunkter.

Etappmål för den icke-handlande sektorn måste kunna följas upp på regional och lokal nivå (Kap. 5.1)

Länstyrelsen är mycket positiv till införandet av etappmål för utsläppsminskning till år 2030, respektive år 2040. För att etappmålen ska få bra genomslag och stärka klimatarbetet krävs uppföljning på både nationell, regional och lokal nivå. Länstyrelsen anser dock att ett av förslagen behöver kompletteras. Detta gäller Miljömålsberedningens fjärde förslag på sida 111:

"Den tekniska beräkningsgrunden för den icke-handlande sektorns utsläpp basåret 1990 fastställs i enlighet med beredningens förslag."

Beredningen har låtit ta fram en beräkning som fastställer den fiktiva icke-handlande sektorns utsläpp år 1990 på nationell nivå. För att uppföljningen av etappmål ska stärka det regionala och lokala klimatarbetet måste uppgifter om den icke-handlande sektorns utsläpp också finnas tillgängligt för regional och lokal nivå, något som saknas i beredningens förslag. Det är inte hanterbart att varje län gör egna beräkningar för länets icke-handlande sektor. Uppgifter om utsläpp av växthusgaser finns sedan fler år tillgängligt på läns- och kommunnivå via den [nationella emissionsdatabasen](#), men inte uppdelat på handlande och icke-handlande sektor.

Länstyrelsen föreslår att utformningen justeras enligt följande:

- Naturvårdsverket får i uppdrag att beräkna och införliva uppgifter angående den icke-handlande sektorn i den nationella emissionsdatabasen för 1990 och andra år som är sökbara i databasen, så dessa utsläppsuppgifter blir tillgängliga på regional och lokal nivå.

Behov av ambitiösa sektorsmål för samtliga sektorer (Kap. 5 samt 5.4)

Miljömålsberedningen föreslår ett sektorsmål för transport-sektorn. Länsstyrelsen ser införandet av sektorsmål som ett mycket viktigt steg genom att det konkretiserar vad som ska uppnås inom sektorn och tydliggör bilden av åtgärdsbehovet. Därför vore det önskvärt att det infördes sektorsmål även för övriga sektorer.

Länsstyrelsen är dock oroad över ambitionssänkningen i förslaget för transportsektorn; 70 % sänkta utsläpp till 2030 jämfört med utsläppen år 1990. I den omfattande utredningen "Fossilfrihet på väg" (2014), beräknades den tekniska potentialen till utsläppsminskning för Sveriges transportsektor till 90 % till 2030, och det presenterades styrmedelsförslag för att nå 80 % minskning. Därefter har Paris-avtalet kommit till stånd, som innebär att Sverige ställt sig bakom en strävan efter att nå högs 1,5 graders temperaturhöjning istället för högs 2 grader. Sveriges regering har också deklarerat visionen av Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Länsstyrelsen bedömer att den i strategin föreslagna sänkningen av målet för transportsektorn kraftigt skulle försämra möjligheterna att nå strategins mål om nettonoll-utsläpp år 2045.

Behov av styrmedel för att offentliga investeringar ska exkludera fossil energiproduktion (Kap. 6.1)

De offentliga företrädarna i landet bör agera som föregångare i klimatarbetet. Länsstyrelsen anser att det behöver införas styrmedel som säkerställer att offentliga aktörer aktivt exkluderar företag och bolag med fossil energiproduktion från sitt innehav av aktier, fonder eller andra investeringar i utvinning eller försäljning av fossil energi/fossila bränslen. De idag befintliga investeringarna i fossil energi behöver avyttras på ansvarsfullt sätt, med en strävan att avsluta fossil energiproduktion. Särskilt viktigt är det att staten föregår med gott exempel och upphör med investeringar i den fossila energiindustrin. Länsstyrelsen anser att regeringen bör överväga att införa hållbarhetskrav i direktiven för statliga bolag som tydliggör att investeringar inte får omfatta fossil energiproduktion.

Offentliga aktörer bör få ansvar att stimulera utbyggnad av tankställen och produktion av förnybara drivmedel (Kap 6.1 samt 6.6)

För att kunna ställa om transportsystemet till förnybara drivmedel krävs utbyggnad både av förnybar drivmedelsproduktion och av tankstationer/laddstationer för drivmedlen. En kritisk förutsättning för etablering av en produktionsanläggning är att det finns en efterfrågan. Även när det gäller etablering av tankstationer eller laddstationer krävs först efterfrågan. Många offentliga aktörer har stor fordonspark och ett stort transportarbete som behöver utföras inom verksamheten. Genom sitt stora behov av drivmedel kan dessa aktörer utgöra det kritiska kundunderlag som krävs för att möjliggöra dels utbyggnad av distributionsnät med tanksstationer/laddstationer för olika förnybara drivmedel, och dels för etablering av lokal produktion av förnybara drivmedel. I vissa områden kan det krävas att flera kommuner går samman för att gemensamt nå upp till den kritiska efterfrågan som behövs.

Länsstyrelsen föreslår att offentliga aktörer får ansvar att genom sin upphandling av transporter bidra till utbyggnad av tankstationer/laddstationer för förnybara drivmedel. I geografiska områden med god tillgång till lämpligt substrat/råvara bör upphandlingen samtidigt bidra till att simulera etablering/ökning av drivmedelsproduktion

Vid upphandling bör förnybara drivmedel prioriteras högre än energieffektivitet (Kap 7.3 samt 7.4)

Miljömålsberedningen presenterar flera förslag både för att stimulera energieffektiva fordon och stärka utvecklingen av förnybara bränslen. I offentliga upphandlingar av transporter används kriterier som premierar både energieffektivitet och förnybara bränslen. Enligt Länsstyrelsens erfarenhet av upphandlingar inom bl.a. kollektivtrafik kan det resultera i att lokalproducerad förnybar biogas slås ut till förmån för fossil diesel med högre energieffektivitet. Länsstyrelsen föreslår att förnybara drivmedel premieras högre än energieffektivitet.

Kompletterande åtgärder utöver minskade utsläpp inom svenskt territorium – osäkerheter och risker (Kap. 9.3)

Miljömålsberedningen föreslår att utsläppen inom svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990. För att nå målet om netto-nollutsläpp till år 2045 får kompletterande åtgärder användas, t.ex. avskiljning och lagring av koldioxid eller åtgärder för minskade utsläpp i andra länder.

Länsstyrelsen ser en fara i systemet att kunna tillgodoräkna sig åtgärder för utsläppsminskning i andra länder. Åtgärder för utsläppsminskning i andra länder kan genomföras på många olika sätt. Det finns en risk att åtgärder för utsläppsminskning i andra länder får negativ påverkan i ekologiskt, socialt eller ekonomiskt perspektiv. Länsstyrelsen anser att det behöver införas krav på att åtgärder för utsläppsminskning i andra länder inte får försämra förutsättningarna kopplat till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Stimulera övergång till lokal fjärrvärme för att effektivt minska luftföroreningar från vedeldning i mindre samhällen (kap 16.2)

Genom att bygga ut fjärrvärmenätet i storstäderna har utsläppen från oljeförbränning och vedeldning minskats effektivt. Motsvarande utveckling i mindre samhällen skulle ge stor effekt. Det finns idag många mindre samhällen och byar där vedeldning är en dominerande uppvärmningsmetod. Genom att bygga ut små lokala fjärrvärmenät skulle vedeldningen kunna minskas inom en snar framtid. Det finns exempel där lokala entreprenörer investerat och byggt ut ett lokalt fjärrvärmenät som eldas med t.ex. halm, en restprodukt från det lokala jordbruket. Det är dock svårt att få till sådana initiativ. Länsstyrelsen föreslår en utredning av hur regler mm kan anpassas för att stimulera utbyggnad av fler lokala fjärrvärmenät i Sverige.

Entreprenörernas ekonomiska förutsättningar är osäkra genom att hushållen ofta tvekar att ansluta sig till fjärrvärmenätet. En orsak till hushållens tvekan att ansluta sig kan vara att man upplever förlorade valmöjligheter. När man är påkopplad är det en och samma aktör som både driver nätet och levererar värmen. Länsstyrelsen föreslår att Regeringen låter utreda hur man skulle kunna öppna upp så att fler aktörer kan konkurrera om att leverera värme, åtminstone för de större fjärrvärmenäten. Detta skulle öka villigheten att ansluta sig. Jämförelse kan göras med de olika fibernät som finns i Sverige där kommun eller annan bygger och underhåller nätet, medan flera olika aktörer konkurrerar om att ge de bästa tjänsterna.

Synpunkter som sammanställts av arbetsgrupp för LEKS (länsstyrelsernas energi- och Klimatsamordning) för kapitel 3.3.1 respektive 6.6

Synpunkter på kapitel 3.3.1 om att Svensk klimatpolitik baseras på ett brett spektrum av styrmedel

Länsstyrelsen saknar följande styrmedel i tabell 3.1:

Sektorsövergripande:

- Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning. Det finansierar bland annat länsstyrelsernas uppdrag att leda och samordna det regionala energi- och klimatarbetet:
<http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/stod-och-bidrag/lokal-och-regional-kapacitetsutveckling-for-klimat--och-energiomstallning/>
- De regionala strukturfonderna. Av särskilt intresse är det nationella regionalfondsprogrammet som finansierar projekt för energieffektivisering i små- och medelstora företag i hela landet.

Industri:

- Miljöbalken
- Lagen om energikartläggning i stora företag

Transport:

- Plan- och bygglagen

Jordbruk:

- Miljöbalken; större lantbruk klassas som miljöfarlig verksamhet och prövas enligt miljöbalken.

Synpunkter på kapitel 6.6 om det lokala och regionala klimat- och luftarbetet

Övergripande synpunkter

Kapitel 6.6 i Miljömålsberedningens betänkande beskriver det lokala och regionala klimat- och luftarbetet väl, särskilt avseende fysisk planering. I viss mån beskrivs även kopplingarna till infrastrukturplanering, hållbar tillväxt och energi- och klimatstrategiskt arbete. Länsstyrelsen instämmer i Miljömålsberedningens bedömning att det är viktigt att i högre grad integrera energi- och klimatfrågan i alla relevanta verksamhetsområden. Länsstyrelsen vill dock framhålla att än fler verksamhetsområden är relevanta för energi- och klimatomställningen på såväl nationell, regional som lokal nivå än vad som omfattas av betänkandet. Länsstyrelsen har via LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) lämnat sådana synpunkter och förslag tidigare under beredningens arbete, och avgränsar därför synpunkterna i detta yttrande till att omfatta de förslag beredningen nu lämnat.

Miljömålsberedningens förslag

Ge Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en samordnad vägledning för miljöbedömningar till regelverken för samhällsplanering (såsom plan- och bygglagen, infrastrukturlagstiftningen, regelverken för det regionala utvecklingsarbetet samt miljöbalken) för en mer samordnad planering där klimatmålen kan uppnås genom att ge mer tyngd åt de viktigaste miljöaspekterna i varje planprocess.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget, vilket ligger i linje med tidigare lämnat förslag från länsstyrelserna och SKL. Länsstyrelsen vill även framhålla behovet av tydliga verktyg för uppföljning, och möjlighet till åtgärder, i de fall lagen inte efterlevs.

Ge Boverket i uppdrag att ta fram vägledning för hur länsstyrelserna ska vägleda kommunerna tidigt i planprocessen utifrån ett helhetsperspektiv som omfattar avvägningar mellan olika samhällsintressen för en minskad klimatpåverkan.

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget, och vill framhålla vikten av att vägledningen inkluderar tydliga direktiv och prioriteringar i avvägningen mellan olika samhällsintressen för en minskad klimatpåverkan. Länsstyrelsen vill också framhålla möjligheten att utveckla uppdraget så att Boverket tillsammans med Naturvårdsverket, Energimyndigheten och länsstyrelserna även får i uppdrag att utveckla uppföljningen av översiktsplanen. Detta för att ge ett underlag till såväl den nationella som regionala uppföljningen av miljö kvalitetsmålen, och en bild av hur kommunernas arbete med hållbar utveckling fortgår.

Ge Boverket och länsstyrelserna, i samarbete med Sveriges kommuner och landsting (SKL), i uppdrag att genomföra en kunskapshöjande insats hos de aktörer som ansvarar för samhällsplaneringen i att använda miljöbedömningsverktyget så att samhällsplaneringen styr mot klimatmålen. Även övriga aktörer inom samhällsbyggnad bör ges möjlighet till kunskapshöjning om planeringssystemet och dess tillämpning.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget, vilket ligger i linje med tidigare lämnat förslag från länsstyrelserna och SKL. Länsstyrelsen anser att tidigare genomförda insatser för kompetensutveckling kring PBL har varit framgångsrika, och att det finns erfarenheter från dessa att ta tillvara i sammanhanget.

Ge berörda myndigheter i uppdrag att i samband med ovan beskrivna insatser utreda behovet av ändringar i gällande regelverk för att samhällsplaneringen i ökad grad ska styra mot klimatmålen.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Miljömålsberedningens bedömning

Under Miljömålsberedningens bedömning på sid 199 står att ”Vissa kommuner, till exempel kommuner med lägre befolkningstal, kan behöva stöd inom klimat- och energiområdet” respektive ”Staten kan också använda ekonomiska styrmedel till kommuner och landsting för att stimulera lokalt och regionalt miljö- och klimatarbete”. Länsstyrelsen delar dessa bedömningar och föreslår att:

- Särskilda resurser riktas till kommunerna för att anställa energi- och klimatstrateger, för att integrera klimatfrågan i alla politik-/verksamhetsområden på lokal nivå. Det motsvarar det uppdrag länsstyrelserna har på regional nivå. Länsstyrel-

serna bör ges en vägledande roll för strategierna, i likhet med genomförandet av det tidigare energieffektiviseringsstödet (EES).

- Satsningen på Lokal och regional kapacitetsutveckling utökas, för att möjliggöra spridning av goda erfarenheter samt projekt för att ta fram lokala och regionala underlag för till exempel avvägningar mellan klimat- och energiaspekter och andra samhällsmål.

Synpunkter på kapitel 6.6.2

Myndigheterna ska ta fram förstudier och vägledningar, sid 211

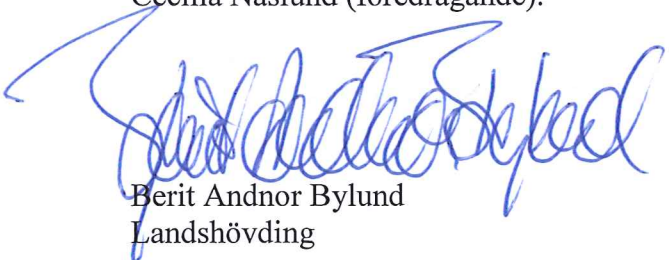
I det andra stycket beskrivs att Miljömålsrådet identifierat ett behov av ökad miljöintegrering i det regionala tillväxtarbetet, samt att Tillväxtverket och Energimyndigheten med flera aktörer genomför en förstudie under 2016. Studien syftar till att ge förslag till insatser regionalt och nationellt. Länsstyrelsen ser positivt på det arbete som startat.

Länsstyrelsen vill i sammanhanget framhålla möjligheten att ge länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan i uppdrag att samverka kring frågor om energi- och klimatomställningen samt hållbar tillväxt. Så sker på många håll redan idag, men ett tydligt uppdrag skulle säkerställa att det görs strukturerat över hela landet. Dessutom skulle det understryka vikten av att nationella och regionala miljö- och klimatmål inarbetas i det regionala utvecklingsarbetet med tillhörande utvecklingsplaner/-strategier.

Länsstyrelsen anser därutöver att genomförandet av konkreta åtgärder som bidrar positivt till både hållbar tillväxt och energi- och klimatomställningen, skulle förstärkas med länsstyrelserna som beslutande i stadsmiljöavtal och åtgärder inom Klimatklivet. Länsstyrelserna har det breda uppdrag och kompetens som krävs för att avväga mot olika samhällsmål, tillsammans med en mycket god lokal och regional kännedom och kontaktvägar.

De som deltagit i yttrandet

Beslut om detta yttrande har fattats av landshövding Berit Andnor Bylund. I den slutliga handläggningen har deltagit avdelningschef för samhällsutveckling Lars Olsson, avdelningschef för tillsyn och prövning Carl-Johan Bernelid, klimat- och energisamordnare Cecilia Näslund (föredragande).

Berit Andnor Bylund
Landshövding

Cecilia Näslund
Klimat- och energisamordnare

Kopia till:

petter.hojem@regeringskansliet.se